

Володимир Вікторович Шаблістий,
кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, Дніпропетровськ)

СУСПІЛЬНА НЕБЕЗПЕКА (НЕБЕЗПЕЧНІСТЬ) У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ В ЕПОХУ ПОСТМОДЕРНУ

У статті зосереджується увага на необхідності перегляду категорії «суспільна небезпека» у кримінальному праві; як альтернатива пропонується безпека людини, суспільства, держави та людства.

Ключові слова: *людина, суспільство, закон, кримінальне право, небезпека, злочин, зміни.*

Постановка проблеми. Конституція України закріпила одне з найважливіших надбань світової правової спадщини, як наслідок, людина визнана найвищою соціальною цінністю в державі. Звідси виходить, що вектор суспільного розвитку Української держави зобов'язаний рухатися тільки в бік модернізації та вдосконалення механізмів реалізації такого положення Основного Закону. Фактично мова йде про те, що, як мінімум, із 1996 р. людина нормативно мала замінити державу в центрі політичної системи суспільства.

Кримінальний кодекс (далі – КК) України 2001 р. врахував більшість положень Конституції України. Проте проведення безпекового виміру кримінального права з позиції людини [1] показало, що на розгляд наукової громадськості доцільно винести питання про категорію «суспільна небезпека (небезпечність)» у кримінальному праві.

Із всіх характеристик епохи постмодерну наше дослідження найбільш повно характеризує утвердження та всебічний розвиток ідей гуманізму та антропоцентризму, відмови від аксіоми про людину як про надістоту, яка може керувати навіть силами природи. Фактично мова йде про пошук оптимального співвідношення усталених традицій кримінально-правової науки із невідворотним впровадженням новацій, які об'єктивно нашоухуються на конструктивну критику, а іноді навіть на нерозуміння або небажання сприйняття. Разом із тим, мабуть, ніхто не буде заперечувати аксіому, що кримінальне право має відповідати постійному поступальному прогресивному розвитку суспільства з тим, щоби адекватно реагувати на найгрубіші порушення норм права, моралі та традицій.

Отже, кримінальне право має розглядатися як відкрита складна система, що знаходиться у постійному динамічному процесі вдосконалення, взаємодії із суспільством, відтворюючись у процесі правореалізації задля розвитку духовних, соціальних та природничих першоджерел [2, с. 6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній кримінально-правовій науці фундаторами вивчення проблеми забезпечення безпеки у всіх значеннях є В. І. Борисов, О. М. Костенко, М. І. Панов, В. Я. Тацій та В. П. Тихий. Разом із тим саме праці О. І. Бойка, О. М. Костенка, В. П. Тихого, В. О. Тулякова, В. М. Трубникова та М. І. Хавронюка змусили вести мову про наступне.

У КК України поняття «небезпека» у сполученні із поняттям «суспільний» (у різних відмінках) вживається у декількох значеннях. Розгляд кожного з них, віднайдення різниці і є **метою** роботи.

Виклад основного матеріалу. Поняття «небезпека» і «суспільний» у різних комбінаціях вживаються у декількох значеннях. Перше передбачає те, що йдеться про діяння та (або) наслідків у КК України: ч. 2 ст. 1 – суспільно небезпечні діяння; ч. 1 ст. 2 – суспільно небезпечного діяння; ч.1 ст. 11 – суспільно небезпечне діяння; ч. 2 ст. 11 – суспільної *небезпеки* (курсив наш – *В.Ш.*); ч. 2 ст. 19 – суспільно небезпечного діяння; ч. 2, 3 ст. 24 – суспільно небезпечний, суспільно небезпечні наслідки; ч. 2, 3 ст. 25 – суспільно небезпечні наслідки та ін.

Друге значення сполучення цих слів має в Особливій частині КК України, яка оперує здебільшого небезпекою для життя та здоров'я людини та загальнонебезпечним способом вчинення злочину.

Третє полягає у вживанні для позначення небезпечності посягання без вказівки на суспільність (ч. 2 ст. 38 КК України) або з прив'язкою, якот: суспільно небезпечне посягання – ч. 3, 4 ст. 36 КК України; суспільна

небезпечність злочинця (ч. 4 ст. 74 КК України), тоді як у ст. 94 КК України мова йде про ступінь небезпечності психічно хворого.

Наведені положення наштовхують на проміжний висновок про те, що «небезпека» та «небезпечність» у чинному КК України вживаються як синоніми. «Ненадійним супутником» їх є «суспільність», оскільки в одних випадках вона вказується, в інших – ні. Для спроби встановлення причин такої ситуації слід звернутися до семантики цих слів та генези появи у кримінальному законі.

Так, безпека (небезпечність) – можливість якогось лиха, нещастя, катастрофи, шкоди та ін.; стан, коли кому-, чому-небудь щось загрожує [3, с. 246], тобто безпека є антонімом до безпеки, її протилежністю.

Небезпека – це негативна властивість матерії, яка проявляється у її здатності завдавати шкоди певним елементам Всесвіту, потенційне джерело шкоди. Якщо мова йде про безпеку для людини, то це явища, процеси, об'єкти, властивості, здатні за певних умов завдавати шкоди життю чи здоров'ю людини або системам, що забезпечують життєдіяльність систем [4, с. 112].

Наприкінці XIX ст. Європа та Росія «заразилися» соціалістичною ідеєю. Для кримінального права це означало підвищену увагу до економічного коріння суспільно небезпечної поведінки, детальне обговорення криміногенної ролі злиденності, приватної власності, соціальної несправедливості. Захоплення соціологічним методом привело молоду пролетарську державу до заміни класичного покарання на заходи соціального захисту. І ось як пояснював цей історичний хід, хай і не вдалий, О. А. Герцензон: «Основи 1924 р. дотримувалися позицій соціологічної школи, а потім від Феррі відбувся поворот до класицизму». Це не зовсім так, оскільки відхід від терміна «покарання» і заміна його заходами соціального захисту відбиває прагнення законодавця з усією силою підкреслити, що боротьба зі злочинністю у Радянській державі ведеться на зовсім інших засадах, ніж у царській Росії і в іноземних капіталістичних державах. Ця термінологія була невдалою. Проте укладачі проєктів Основ виходили не з теорії соціологічної школи, а з відомої вказівки К. Маркса на те, що покарання – це ніщо інше, ніж засіб самозахисту суспільства від порушення умов його існування. Приват-доцент Московського університету І. І. Аносов ставив питання про обов'язковість «етичної легітимації» кримінального права [5, с. 151].

У КК України 1922 р., головним завданням якого проголошено правовий захист держави трудящих від злочинів і від *суспільно небезпечних* елементів (курсив наш – В.Ш.) (ст. 5), у ст. 6 поняття «злочин» визначено як будь-яку суспільно небезпечну дію чи бездіяльність, що загрожує основам радянського ладу і правопорядку, встановленому

робітничо-селянською владою на перехідний до комуністичного ладу період часу [6].

Стаття 7 КК України 1927 р. передбачала, що за суспільно небезпечну (злочинну) дію визнається кожна дія чи бездіяльність, що загрожує радянському устрою або ламає правовий порядок, що його завела влада робітників і селян на перехідний до комуністичного ладу період часу [7].

Не може не звернути на себе увагу той факт, що вперше (до цього у понятті «злочин» закріплювалася здебільшого формальна його сторона) дефініцію злочину доповнено ознакою суспільної небезпеки, яка на той час була синонімом цього поняття. Надалі ця категорія трансформувалася у самостійну матеріальну ознаку злочину та одну з ключових категорій кримінального права, знайшовши своє вираження у наступних КК України.

Так, КК 1960 р. у ч. 1 ст. 7 закріплював, що злочином визнається передбачене кримінальним законом суспільно небезпечне діяння (дія або бездіяльність), що посягає на суспільний лад України, його політичну і економічну системи, власність, особу, політичні, трудові, майнові та інші права і свободи громадян, а так само інше передбачене кримінальним законом суспільно небезпечне діяння, яке посягає на правопорядок [8].

У проекті Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження кримінальних проступків», зареєстрованому 19.05.2015 р. [9], знову пропонується поділ Особливої частини КК України на книги про злочини та про проступки. Разом із тим у ньому повністю заперечується суспільна небезпечність, а пропонується її заміна на кримінальну протиправність. Головним розробником цього проекту є М. І. Хавронюк. У пояснювальній записці зазначено, що в тексті цього законопроекту виключено будь-які згадки про «суспільну небезпечність» («суспільну небезпеку») злочину чи кримінального правопорушення взагалі як малозрозумілу наукову абстракцію, яка за десятиріччя свого існування у радянському і пострадянському просторі не довела свого практичного значення.

Інший науковець В. П. Тихий звертає увагу на термінологічну незгодженість між ч. 1 та ч. 2 ст. 11 КК України. У ч. 1 ст. 11 законодавець під небезпечним діянням розуміє діяння, яке заподіює істотну шкоду або створює небезпеку її заподіяння, а у ч. 2 ст. 11 КК України під небезпекою розуміється діяння, яке лише створює можливість заподіяння суттєвої шкоди. У зв'язку із цим він пропонує у ч. 1 ст. 11 КК України або виключити ознаку небезпечності злочинного діяння, або доповнити поняття злочину ознакою заподіяння суттєвої шкоди людині, суспіль-

ству, державі або людству. Це, на його думку, буде відповідати природі небезпеки, а також мовному та логічному тлумаченню цього явища. Також, на переконання В. П. Тихого, неточною є вказівка на суспільну небезпечність діяння, оскільки злочин може бути небезпечним не для суспільства, а для індивідуума, держави, людства [10, с. 406].

Натомість Н. Ф. Кузнецова обґрунтовує доцільність існування суспільної небезпеки як соціальної характеристики злочину та зазначає, що:

- 1) суспільна небезпека діяння за природою є об'єктивною властивістю злочину, тобто не залежною від правової її оцінки законом. Однак стає вона властивістю саме злочину тільки після такої оцінки її КК;
- 2) суспільна небезпека за змістом – об'єктивно-суб'єктивна категорія, зумовлена сукупністю всіх обов'язкових елементів складу злочину;
- 3) кодекс вживає поняття і термін «суспільна небезпека» у двох значеннях: тільки як об'єктивної і як об'єктивно-суб'єктивної шкідливості;
- 4) суспільна небезпека діянь служить підставою їх криміналізації законом;
- 5) суспільна небезпека виступає підставою притягнення винної особи до кримінальної відповідальності;
- 6) характер і ступінь суспільної небезпеки визначає категоризацію злочинів;
- 7) суспільна небезпека злочину – перший критерій індивідуалізації покарання;
- 8) суспільна небезпека – така специфічна властивість злочину, яка дозволяє відмежовувати злочини від незлочинних правопорушень і малозначних діянь [11, с. 121].

Слід визнати, що на сьогоднішній день така позиція щодо суспільної небезпеки злочину є домінуючою та єдино допустимою у кримінально-правовій науці. Сама спроба обґрунтування альтернативної точки зору може викликати шквал критики та категоричних заперечень. На наше суб'єктивне переконання, підтримуване всіма бажання привести кримінальний закон у відповідність до рівня суспільного та наукового розвитку повинно співпадати із необхідністю перегляду основоположних постулатів кримінального права та положень законодавства України про кримінальну відповідальність.

Не є винятком і дослідження поняття та сутності злочину, проведене В. О. Навроцьким. Вчений вважає, що суспільна небезпечність – це ключова ознака поняття «злочин» у вітчизняному кримінальному праві. Розуміння суспільної небезпечності як ознаки злочину полягає у:

- здатності заподіювати реальну шкоду правоохоронюваному об'єкту або створювати загрозу заподіяння такої шкоди;

- оцінці наявності такої шкоди (реальної або потенційної) з позицій усього суспільства, а не конкретного потерпілого. Саме тому небезпечність і називається суспільною;
- тому, що шкода є настільки великою, що загрожує основоположним суспільним цінностям, становить для них небезпеку [12, с. 105].

Як вважає Т. В. Кленова, суспільна небезпека – сутнісна характеристика злочину. Вона веде мову про загрози, пов'язані зі зменшенням значення властивості суспільної небезпеки злочину в умовах ситуативної кримінальної політики, що призведе до дестабілізації КК РФ і розширення сфери застосування адміністративної відповідальності [13, с. 143].

Прихильниками збереження такої категорії є багато науковців. У своїй праці Є. В. Єпіфанова наводить аргументи на користь того, що суспільна небезпека є необхідною та обов'язковою матеріальною ознакою поняття «злочин». Суспільна небезпека розглядається нею як категорія наукова і законодавча. Вчена досить вдало характеризує процес формування законодавчих конструкцій в історії російського кримінального законодавства та наукових теорій, що склалися в процесі становлення та еволюції науки кримінального права в Росії [14].

У цілому позитивно оцінюючи суспільну небезпечність як матеріальну ознаку злочину, що додалася до буржуазної кримінальної протиправності, В. О. Туляков зазначає наступне. З одного боку, суспільна небезпека є позитивною ознакою, оскільки злочин є небезпечним не для окремої людини, а для суспільства в цілому. З іншого – не зовсім, оскільки держава наповнює її зміст залежно від офіційної ідеології. Нею маніпулювали в часи репресій, наприклад, адвоката, священика визнавали суспільно небезпечними, і всім відомі наслідки такого «державного визнання». Викривлення суспільної небезпечності призводить до викривлення кримінально-правової політики держави [15].

Указуючи на той факт, що категорія «суспільна небезпечність» є фундаментальною категорією, з використанням якої створювалися КК УСРР (УРСР) 1922, 1927 та 1960 рр., В. М. Киричко зупиняється на недоліках, які стосуються суто матеріального визначення поняття «злочин» у цих двох законах. Вчений повністю заперечує будь-які спроби нових поглядів на суспільну небезпечність та безпідставність її прив'язки до радянського періоду розвитку історії України [16, с. 141–145].

Розділяючи наші погляди на суспільну небезпечність у цілому, В. К. Гришук усе ж називає їх радикальними. Вчений також не відносить суспільну небезпечність у кримінальному праві до негативних пережитків радянського минулого. Це пояснюється тим, що поведінку людини

слід розуміти як окремо її дії (вчинок) чи бездіяльність, так і їх відповідну множину, окремо або в поєднанні, сукупність, яка може утворювати діяльність. При цьому поведінка людини може мати суспільне значення, а може бути і не наділеною таким значенням. Суспільно значимою є така поведінка людини, що зачіпає інтереси інших суб'єктів суспільних відносин. Коли ж цього не відбувається, вона є суспільно нейтральною, суто індивідуальною, такою, як правило, що стосується найближчих потреб людини [17, с. 41–42].

Наведене ще раз додатково свідчить про продовження превалювання публічних інтересів над приватними, оскільки для нас є не зрозумілим, чому небезпечність злочину повинна оцінюватися виключно з позицій суспільства, а не навпаки, у першу чергу з погляду людини, а вже потім суспільства, держави та людства. Тут важливо зазначити про небезпеку злочину для будь-якого з цих об'єктів у будь-якій послідовності, проте небезпека для людини має бути основою.

Із цього приводу В. М. Трубников зауважує наступне. Суспільна небезпека як матеріальна ознака злочину, на думку вчених-криміналістів, які обстоюють свідомо чи несвідомо позиції юридичного позитивізму, основоположної парадигми комуністичної ідеології в радянський період, полягає в тому, що діяння або заподіює шкоду суспільним відносинам, охоронюваним законом про кримінальну відповідальність, або містить у собі реальну можливість заподіяння такої шкоди. Вони вважають, що це – об'єктивна властивість злочину, реальне порушення відносин, що склалися в суспільстві в даний час. І далі, як в прекрасні часи розквіту комуністичної ідеології, із глибокою впевненістю вони переконують нас, що, на наш погляд, найдивніше у сучасних умовах існування незалежної держави України, яка відмовилася, правда, тільки на папері, від подібної ідеології, у тому, що виникнення, зміна, зникнення суспільної небезпеки діяння зумовлені об'єктивною закономірністю суспільного розвитку, нерозривним зв'язком із наявними в суспільстві соціально-економічними процесами. Цьому вторить і законодавець у ч. 1 ст. 11 КК України, де суспільна небезпека визнана як обов'язкова ознака злочину, хоча зміст поняття не розкривається. І далі з впевненістю у своїй правоті вони стверджують, що критерієм оцінки суспільної небезпеки, її ступеня виступають об'єктивні і суб'єктивні ознаки злочину: об'єкт, на який посягає злочин, наслідки, спосіб вчинення злочину, форма вини, мотив і мета тощо, і лише оцінка всієї їх сукупності, на їх думку, може розкрити об'єктивну, реальну небезпечність злочину – ступінь його тяжкості. Значення суспільної небезпечності як матеріальної ознаки злочину полягає в тому, що вона, по-перше, є основним об'єктивним критерієм визнання діяння злочином, його криміналізації,

по-друге, дає можливість класифікувати злочини за ступенем тяжкості, по-третє, визначає межу між злочином та іншими правопорушеннями, по-четверте, є однією із загальних підстав індивідуалізації кримінальної відповідальності і покарання. І далі у всіх підручниках кримінального права не тільки України, а й усіх країн СНД, союзних республік колишнього СРСР, стверджується, що оскільки вчинене діяння відповідно до ч. 2 ст. 11 КК України лише формально містить у собі ознаки діяння, передбаченого КК України, тобто внаслідок всіх конкретних обставин воно не відповідає найголовнішій матеріальній ознаці злочину – його суспільній небезпеці (ані правам особистості, свободам, обов'язкам і законним інтересам людини і громадянина). Конституція України проголошує турботу про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя, турботу про зміцнення громадянської злагоди на землі України, прагнення розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу, усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішнім та майбутніми поколіннями. Це – головне, а не якийсь надуманий і незрозумілою для будь-якої розсудливої людини термін «суспільна небезпека», проте вельми зручний для того, щоб вмістити в нього або підвести під нього будь-яке злочинне діяння. Ніхто не посміє звинуватити в аналогії або підтасовуванні права чи закону. Викликає зауваження інше: ні за яких умов і обставин в поняття «злочин» не можна включати таку ознаку, як суспільна небезпека – рудимент комуністичної ідеології радянського періоду, коли не людина, а держава, суспільство, «засіки Батьківщини» були головними і найважливішими атрибутами доктрини кримінального права. Злочин – це передбачене КК України шкідливе (небезпечне) для інтересів людей (особистості людини і громадянина) винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину [18, с. 62–64, 68–69].

Вважаємо, що у XXI ст. потрібно здійснити хоча б спробу переосмислення радянської спадщини у частині визначення злочину як ключового поняття системи права будь-якої країни. У першу чергу це стосується такої його ознаки, як суспільна небезпека, оскільки, як зазначалося вище, у випадку вчинення злочину порушуються передусім інтереси конкретної людини, а вже потім суспільства, держави чи людства [19, с. 105].

На нашу думку, це можливо за умови відмови від використання категорії «суспільна небезпека», яка, у разі прийняття Кодексу України про кримінальні проступки, повністю втратить своє вирішальне значення у розмежуванні злочину та правопорушення. У випадку його залишення злочинам буде притаманний високий або значний рівень суспільної небезпеки, проступкам – менш високий, а правопорушенням – низький.

Встановлення цього рівня по деяких видах злочинів може стати нездійсненним завданням.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, використання у КК України 2001 р. такої категорії, як суспільна небезпека (небезпечність) при характеристиці злочину, діяння, посягання, наслідку, особи злочинця, психічно хворого, способу вчинення злочину є скоріше даниною традиціям, які не є безспірними, а дискусію про їх оновлення можна вважати відкритою або розпочатою. Про це свідчить той факт, що на перших роках побудови радянської держави будь-яке діяння, що загрожувало не людині, а радянському ладу, тобто державі, вважалося суспільно небезпечним та злочинним. Вбачається, що саме звідси бере початок застосування кримінального закону за аналогією. Про небезпеку для окремо взятої людини мови і бути не могло, на відміну від кримінальних законів XIX ст. Саме тому ознака «суспільна небезпека» злочину не може мати місце в державі, у якій людину проголошено найвищою соціальною цінністю.

Розглядувана категорія є штучно створеним рудиментом радянської правової системи, що, можливо, підлягає заміні на безпеку людини, суспільства, держави та людства. Саме це наукове положення виноситься на розсуд представників кримінально-правової науки.

У зв'язку із цим пропонуємо повернутися до прогресивних ідей кримінально-правової науки та кримінального законодавства дореволюційних часів, оскільки вони злочином вважали діяння, яке посягає на безпеку чи права людини. Суспільна небезпека злочину була актуальною для держави, головною цінністю у якій майже століття була вона сама. Україна за часи незалежності лише на найвищому рівні проголосила своєю цінністю людину, чого у кримінальному законі на прикладі поняття «злочин» (яке є центральним у будь-якій правовій системі) наразі не спостерігається [20, с. 230].

У свою чергу, пропонуємо кримінальні проступки вважати такими, що будуть спричиняти істотну шкоду людині, суспільству, державі або людству; злочини – такими, що посягають на їх безпеку; адміністративні правопорушення – такими, що спричиняють їм шкоду [21, с. 160].

Частину 1 ст. 11 КК України пропонуємо викласти у наступній редакції: *«Злочином є передбачене цим Кодексом винне, каране діяння (дія або бездіяльність, що посягає на безпеку людини, суспільства, держави або людства, вчинене суб'єктом злочину»* [22, с. 175].

Саме зараз назріла реальна потреба у розробці нових підходів до розуміння одного з двох наріжних каменів кримінального права – злочину. Проте це вимагає переосмислення цілого комплексу проблем, оскільки його зміна неминуче зумовить перегляд всіх інших інститутів

кримінального закону. Категорія «суспільна небезпека» є ключовою у кримінальному праві України, а тому пропозиції по її перегляду мають бути дуже обережними та виваженими. Однозначно її заперечувати є справою ризикованою. У зв'язку із цим нами запропонована відмова від неї (якісне доповнення з урахуванням сучасних реалій), а як альтернатива передбачається додавання до суспільної безпеки (як протилежності небезпеці) ще й безпеки людини, держави та людства.

Список використаних джерел

1. Шаблистий В. В. Безпековий вимір кримінального права України: людиноцентристське дослідження : [монографія] / В. В. Шаблистий. – Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ : Ліра ЛТД, 2015. – 420 с.
2. Туляков В. О. Кримінальне право сьогодення: ренесанс моделі сталого розвитку / В. О. Туляков // Вісник Асоціації кримінального права України. – 2014. – № 2 (3). – С. 1–19. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://nauka.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/07/3_1.pdf.
3. Словник української мови : у 11-ти т. / І. К. Білодід, А. А. Бурячок та ін. – Том 5. – Київ : Наукова думка, 1974. – 721 с.
4. Панкратов О. М. Безпека життєдіяльності людини у надзвичайних ситуаціях : навч. посібник / О. М. Панкратов, О. К. Міляєв. – Київ : КНЕУ, 2005. – 230 с.
5. Бойко О. І. Право покарання злочинців (філософсько-правовий аспект) / О. І. Бойко // Вісник Асоціації кримінального права України. – 2015. – № 1 (4). – С. 149–171. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://nauka.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/07/4_9.pdf.
6. Уголовный кодекс УССР с изменениями и дополнениями на 1 ноября 1924 г. и с алфавитным указателем. – Харьков : Юридическое издательство Наркомюста УССР, 1924. – 73 с.
7. Кримінальний кодекс. у ред. від 08.06.1927 р. – Харків : Юридичне видавництво Нарком'юсту УРСР, 1927. – 149 с.
8. Кримінальний кодекс України : затверджений Законом від 28 грудня 1960 року // Вісник Верховного Суду УРСР. – 1961. – № 2. – С. 34.
9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження кримінальних проступків : проект Закону України. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55214.
10. Тихий В. П. Кримінально-правове забезпечення безпеки людини, суспільства, держави та людства / В. П. Тихий // Кримінальний

- кодекс України: 10 років очікувань: тези доповідей та повідомлень Міжнародного симпозіуму, 23–24 вересня 2011 р. – Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2011. – С. 403–406.
11. Курс уголовного права : в 2-х т. / Том 1. Общая часть. Учение о преступлении / под ред. Н. Ф. Кузнецовой, И. М. Тяжковой. – Москва : ИКД «Зерцало-М», 2002. – 464 с.
  12. Українське кримінальне право. Загальна частина : підручник / за ред. В. О. Навроцького. – Київ : Юрінком Інтер, 2013. – 712 с.
  13. Кленова Т. В. Общественная опасность – истинное свойство преступления / Т. В. Кленова // Библиотека криминалиста. Научный журнал. – 2013. – № 2 (7). – С. 136–144.
  14. Епифанова Е. В. Общественная опасность как научная категория, законодательная дефиниция: история и современность : [монография] / Е. В. Епифанова. – Москва : Юрлитинформ, 2012. – 152 с.
  15. Туляков В. О. Визначення злочину: від ідей до втілення : [лекція] / В. О. Туляков. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=O5SsCzTzpwM>.
  16. Киричко В. М. Про категорію суспільна небезпечність і сучасні загрози для системи кримінального права України / В. М. Киричко // Проблеми науки кримінального права та їх вирішення у законотворчій та правозастосовній діяльності : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 8–9 жовт. 2015 р. / редкол. : В. Я. Тацій (голов. ред.), В. І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. – Харків : Право, 2015. – С. 141–145.
  17. Гришук В. К. Суспільно небезпечна поведінка людини як кримінально-правова категорія / В. К. Гришук // Проблеми науки кримінального права та їх вирішення у законотворчій та правозастосовній діяльності : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 8–9 жовт. 2015 р. / редкол. : В. Я. Тацій (голов. ред.), В. І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. – Харків : Право, 2015. – С. 38–42.
  18. Кримінальне право України. Загальна частина : [навчальний посібник] / [В. М. Трубников, Я. О. Лантінов, О. М. Храмцов та ін.; за заг. ред. В. М. Трубникова. – Харків : вид. ХНУ, 2012. – 344 с.
  19. Шаблистий В. В. Категорія суспільної небезпеки (небезпечності) у кримінальному праві України: данина традиціям чи необхідність новацій? / В. В. Шаблистий // Кримінальне право: традиції та новації : матеріали Міжнар. круглого столу, присвяченого 90-літтю з дня народження видатного вченого, героя України, академіка В. В. Сташиса (9–10 липня, 2015 р., м. Полтава). – Полтава-Харків, 2015. – С. 103–106.

20. Шаблистий В. В. Спроба критичного переосмислення суспільної небезпечності злочину, проступку, правопорушення / В. В. Шаблистий // Актуальні проблеми кримінальної відповідальності : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 10–11 жовтня 2013 р. / редкол. : В. Я. Тацій (голов. ред.), В. І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. – Харків : Право, 2013. – С. 225–230.
21. Шаблистий В. В. Безопасность человека как ключевой фактор в формировании государственной политики Украины в сфере профилактики правонарушений / В. В. Шаблистий // Современное право. – 2013. – № 7. – С. 158–161.
22. Шаблистий В. В. Понятие преступления с позиций уголовно-правового обеспечения безопасности человека / В. В. Шаблистий // Проблемы укрепления законности и правопорядка : наука, практика, тенденции : сб. науч. тр. / редкол. : В. М. Хомич [и др.] ; Науч.-практ. центр проблем укрепления законности и правопорядка Генер. прокуратуры Респ. Беларусь. – Минск, 2013. – Вып. 6. – С. 168–177.

Стаття надійшла до редакції 14.10.2015.

Владимир Викторович Шаблистий,

кандидат юридических наук, доцент

*(Днепропетровский государственный университет
внутренних дел, Днепропетровск, Украина)*

ОБЩЕСТВЕННАЯ ОПАСНОСТЬ В УГОЛОВНОМ ПРАВЕ В ЭПОХУ ПОСТМОДЕРНА

В статье сосредоточено внимание на необходимости пересмотра категории «общественная опасность» в уголовном праве; в качестве альтернативы предлагается безопасность человека, общества, государства и человечества.

Ключевые слова: *человек, общество, закон, уголовное право, опасность, преступление, изменения.*

Volodymyr V. Shablystyï,

candidate of law, assistant professor

(Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Dnipropetrovsk, Ukraine)

SOCIAL DANGER WITHIN CRIMINAL LAW IN THE POSTMODERN ERA

Special attention of the article is focused on the need to review the category of social danger within criminal law; as an alternative the author has offered the safety of humans, society, the state and humanity.

It is stated that the Constitution of Ukraine has consolidated one of the most important achievements of the world legal heritage – a man is declared as the highest social value in the state. It turns out that the vector of public development of the Ukrainian state must move only in the direction of development and improvement of mechanisms for implementation of the provisions of the Fundamental Law. In fact that at least from 1996 it is a man, who regulatory had to replace the state in the center of the political system of the society.

The Criminal Code of Ukraine of 2001 took into account most of the provisions of the Constitution of Ukraine. However, conducting security dimension of criminal law from the perspective of a man has demonstrated that it is advisable to raise the issue about the category of “social danger (dangerousness)” in criminal law to the consideration of scientific community.

The expediency of a return to progressive ideas of criminal law science and criminal legislation of pre-revolution times, because they believed an act that infringed on human safety or rights as a crime. The social danger of a crime was important for the state, the main value of which was itself almost for a century. Ukraine since independence declared a man as such a value only at the highest level, which is not observed in criminal law by the example of the concept of a crime (which is the core concept in any legal system).

Criminal offenses are offered to be considered as a significant harm to humans, society, country or humanity; crimes – as those that infringe on their security; administrative offences – as those that cause harm to them.

Paragraph 1 of the Art. 11 of the Criminal Code of Ukraine is offered to be amended as follows: “A crime is under this Code a guilty, punishable act (action or omission) that infringes on the safety of humans, society, state or humanity committed by a subject of a crime”.

The author has proved that currently there is a real problem in developing new approaches to understanding one of the two cornerstones of criminal law – a crime, but it requires rethinking of the whole range of problems, because its change will inevitably result in a review of all other institutions of criminal law.

Key words: man, society, law, criminal law, danger, amendments.